

PRAWO PRACY



Praca w niedziele i święta



www.pip.gov.pl ►

Dni wolne od pracy

Za pracę w niedzielę i święto, uważa się pracę wykonywaną między godziną 6.00 w tym dniu a godziną 6.00 w następnym dniu, chyba że u danego pracodawcy została ustalona inna godzina.

Dniami wolnymi od pracy są niedziele oraz święta. Ustawa z dnia 18 stycznia 1951 r. wskazuje święta będące dniami wolnymi od pracy. Są nimi:

- 1 stycznia – Nowy Rok;
- 6 stycznia – Święto Trzech Króli;
- pierwszy dzień Wielkiej Nocy;
- drugi dzień Wielkiej Nocy;
- 1 maja – Święto Państwowe;
- 3 maja – Święto Narodowe Trzeciego Maja;
- pierwszy dzień Zielonych Świątek;
- dzień Bożego Ciała;
- 15 sierpnia – Wniebowzięcie Najświętszej Maryi Panny;
- 1 listopada – Wszystkich Świętych;
- 11 listopada – Narodowe Święto Niepodległości;
- 25 grudnia – pierwszy dzień Bożego Narodzenia;
- 26 grudnia – drugi dzień Bożego Narodzenia.



Dopuszczalność pracy w niedziele i święta

Praca w niedziele i święta jest dozwolona:

- w razie konieczności prowadzenia akcji ratowniczej w celu ochrony życia lub zdrowia ludzkiego, ochrony mienia lub środowiska albo usunięcia awarii;



- w ruchu ciągłym;
- przy pracy zmianowej;
- przy niezbędnych remontach;
- w transporcie i w komunikacji;
- w zakładowych strażach pożarnych i w zakładowych służbach ratowniczych;
- przy pilnowaniu mienia lub ochronie osób;
- w rolnictwie i hodowli;
- przy wykonywaniu prac koniecznych ze względu na ich użyteczność społeczną i codzienne potrzeby ludności, w szczególności w:
 - zakładach świadczących usługi dla ludności;
 - gastronomii;
 - zakładach hotelarskich;
 - jednostkach gospodarki komunalnej;
 - zakładach opieki zdrowotnej i innych placówkach służby zdrowia przeznaczonych dla osób, których stan zdrowia wymaga całodobowych lub całodziennych świadczeń zdrowotnych.

Dopuszczalność pracy w niedziele i święta

Praca w niedziele i święta jest dozwolona:

- w jednostkach organizacyjnych pomocy społecznej oraz jednostkach organizacyjnych wspierania rodziny i systemu pieczy zastępczej zapewniających całodobową opiekę;
- w zakładach prowadzących działalność w zakresie kultury, oświaty, turystyki i wypoczynku;
- w stosunku do pracowników zatrudnionych w systemie czasu pracy, w którym praca jest świadczona wyłącznie w piątki, soboty, niedziele i święta;
- przy wykonywaniu prac polegających na świadczeniu usług z wykorzystaniem środków komunikacji elektronicznej w rozumieniu przepisów o świadczeniu usług drogą elektroniczną lub urządzeń telekomunikacyjnych w rozumieniu przepisów prawa telekomunikacyjnego, odbieranych poza terytorium Rzeczypospolitej Polskiej, jeżeli zgodnie z przepisami obowiązującymi odbiorcę usługi, dni, o których mowa w art. 151⁹ § 1 Kodeksu pracy, są u niego dniami pracy lub zapewniających możliwość świadczenia ww. usług.



Handel w niedziele i święta

Praca w niedziele i święta w placówkach handlowych podlega odrębnej regulacji niż przewidziana w Kodeksie pracy praca w niedziele i w święta.



18 marca 2018 r. weszła w życie **ustawa z dnia 10 stycznia 2018 r. o ograniczeniu handlu w niedziele i święta oraz w niektóre inne dni**. Ustawa określa zasady ograniczenia handlu i wykonywania czynności związanych z handlem, w tym powierzania ich pracownikom lub osobom zatrudnionym na podstawie umów cywilnoprawnych, w niedziele i święta oraz w Wigilię i Wielką Sobotę w placówkach handlowych.

WAŻNE!

Wykonywanie pracy w handlu oraz wykonywanie czynności związanych z handlem w niedziele i święta w placówkach handlowych oznacza wykonywanie takiej pracy lub takich czynności przez pracownika lub zatrudnionego w okresie 24 kolejnych godzin przypadających odpowiednio między godziną 24.00 w sobotę a godziną 24.00 w niedzielę, i między godziną 24.00 w dniu bezpośrednio poprzedzającym święto a godziną 24.00 w święto.

Zakaz handlu w niedziele i święta

HANDEL W PLACÓWCE HANDLOWEJ

Ograniczenie dotyczy **handlu**, czyli sprzedaży polegającej na wymianie towaru lub wyrobu na środki pieniężne oraz **wykonywania czynności związanych z handlem**, czyli wykonywania w placówce handlowej czynności bezpośrednio związanych z handlem przez pracownika lub zatrudnionego, a także wykonywania w takiej placówce przez pracownika lub zatrudnionego czynności związanych z magazynowaniem towarów lub ich inwentaryzacją.

Zakazane jest wykonywanie handlu w **placówce handlowej**, czyli w obiekcie, w którym jest prowadzony handel oraz są wykonywane czynności związane z handlem, w szczególności: w sklepie, na stoisku, straganie, hurtowni, składzie węgla, składzie materiałów budowlanych, domu towarowym, domu wysyłkowym, biurze zbytu – jeżeli w takiej placówce praca jest wykonywana przez pracowników lub zatrudnionych.

WAŻNE!

Zakazane jest powierzanie wykonywania pracy w handlu lub wykonywania czynności związanych z handlem nieodpłatnie w placówkach handlowych w niedziele i święta, a także w dniu 24 grudnia i w sobotę bezpośrednio poprzedzającą pierwszy dzień Wielkiej Nocy. 24 grudnia i w Wielką Sobotę po godzinie 14.00 zakazany jest handel, wykonywanie czynności związanych z handlem oraz powierzanie pracownikowi lub zatrudnionemu wykonywania pracy w handlu oraz wykonywania czynności związanych z handlem.

Kogo dotyczy zakaz handlu?

Ograniczenia wykonywania pracy w handlu i czynności związanych z handlem dotyczą:

- pracowników, w tym pracowników tymczasowych,
- zatrudnionych, czyli osób fizycznych, wykonujących pracę na podstawie umów prawa cywilnego, a także osób skierowanych do wykonywania pracy tymczasowej na podstawie umowy prawa cywilnego, zgodnie z przepisami o zatrudnianiu pracowników tymczasowych.

NIEDZIELE I ŚWIĘTA Z ZAKAZEM I BEZ ZAKAZU

W niedziele i święta w placówkach handlowych zakazany jest handel oraz wykonywanie czynności związanych z handlem, a także powierzanie pracownikowi lub zatrudnionemu wykonywania pracy w handlu oraz wykonywania czynności związanych z handlem. Zakaz ten nie obowiązuje w:

- kolejne dwie niedziele poprzedzające pierwszy dzień Bożego Narodzenia, z wyłączeniem niedzieli przypadającej na dzień 24 grudnia;
- niedzielę bezpośrednio poprzedzającą pierwszy dzień Wielkiej Nocy;
- ostatnią niedzielę przypadającą w styczniu, kwietniu, czerwcu i sierpniu.

WAŻNE!

- Jeżeli dzień 24 grudnia (Wigilia) przypada w niedzielę, zakaz handlu obowiązuje.
- Jeżeli niedziela poprzedzająca pierwszy dzień Bożego Narodzenia przypada na dzień 24 grudnia, zakaz handlu nie obowiązuje w kolejne dwie niedziele poprzedzające tę niedzielę.
- W przypadku kiedy w ostatnią niedzielę w styczniu, kwietniu, czerwcu i sierpniu przypada święto – zakaz handlu obowiązuje.

Gdzie nie ma zakazu handlu?

ZAKAZ HANDLU NIE OBOWIĄDUJE:

1. na stacjach paliw płynnych;
2. w placówkach handlowych, w których przeważająca działalność polega na handlu kwiatami;
3. w aptekach i punktach aptecznych;
4. w zakładach leczniczych dla zwierząt;
5. w placówkach handlowych, w których przeważająca działalność polega na handlu pamiątkami lub dewocjonaliami;
6. w placówkach handlowych, w których przeważająca działalność polega na handlu prasą, biletami komunikacji miejskiej, wyrobami tytoniowymi, kuponami gier losowych i zakładów wzajemnych;
7. w placówkach pocztowych definiowanych na podstawie ustawy – Prawo pocztowe, w których przeważająca działalność polega na świadczeniu usług pocztowych;
8. w placówkach handlowych w obiektach infrastruktury krytycznej, o której mowa w ustawie o zarządzaniu kryzysowym;
9. w placówkach handlowych w zakładach hotelarskich;
10. w placówkach handlowych w zakładach prowadzących działalność w zakresie kultury, sportu, oświaty, turystyki i wypoczynku;
11. w placówkach handlowych organizowanych wyłącznie na potrzeby festynów, jarmarków i innych imprez okolicznościowych, tematycznych lub sportowo-rekreacyjnych, także gdy są one zlokalizowane w halach targowych;
12. w placówkach handlowych w zakładach leczniczych podmiotów leczniczych i innych placówkach służby zdrowia przeznaczonych dla osób, których stan

Gdzie nie ma zakazu handlu?

- zdrowia wymaga całodobowych lub całodziennych świadczeń zdrowotnych;
13. w placówkach handlowych na dworcach, w portach i przystaniach morskich, w portach i przystaniach w zakresie związanym z bezpośrednią obsługą podróżnych;
 14. w przypadku sprzedaży ryb w gospodarstwach rybackich, ze statku rybackiego i w placówkach handlowych zajmujących się wyłącznie odbiorem produktów rybnych;
 15. w placówkach handlowych w portach lotniczych w rozumieniu ustawy Prawo lotnicze;
 16. w strefach wolnocłowych;
 17. w środkach transportu, na statkach, a także na morskich statkach handlowych, statkach powietrznych, platformach wiertniczych i innych morskich budowlach hydrotechnicznych;
 18. na terenie jednostek penitencjarnych;
 19. w placówkach handlowych na terenie jednostek wojskowych;
 20. w sklepach internetowych i na platformach internetowych;
 21. w przypadku handlu towarami z automatów;
 22. w przypadku rolniczego handlu detalicznego w rozumieniu ustawy o bezpieczeństwie żywności i żywienia;
 23. w hurtowniach farmaceutycznych;
 24. w okresie od dnia 1 czerwca do dnia 30 września każdego roku kalendarzowego – w placówkach handlowych prowadzących handel wyłącznie maszynami rolniczymi, częściami zamiennymi do tych maszyn, materiałami eksploatacyjnymi do maszyn rolniczych, materiałami używanymi w trakcie bieżącej pracy ma-

Gdzie nie ma zakazu handlu?

- szyn rolniczych lub narzędziami do wymiany części zamiennych w maszynach rolniczych;
25. w przypadku handlu kwiatami, wiązkami, wieńcami i zniczami przy cmentarzach;
 26. w zakładach pogrzebowych;
 27. w placówkach handlowych, w których handel jest prowadzony przez przedsiębiorcę będącego osobą fizyczną wyłącznie osobiście, we własnym imieniu i na własny rachunek;
 28. w piekarniach, cukierniach i lodziarniach, w których przeważająca działalność polega na handlu wyrobami piekarniczymi i cukierniczymi;
 29. w placówkach handlowych, w których przeważającą działalnością jest działalność gastronomiczna;
 30. na terenie rolno-spożywczych rynków hurtowych prowadzonych przez spółki prawa handlowego, których przeważająca działalność polega na wynajmie i zarządzaniu nieruchomościami na użytek handlu hurtowego artykułami rolno-spożywczymi;
 31. w placówkach handlowych prowadzonych przez podmioty nabywające towary na terenie rolno-spożywczych rynków hurtowych, o których mowa w pkt. 30, w zakresie czynności związanych z handlem oraz powierzania pracownikowi lub zatrudnionemu wykonywania tych czynności;
 32. w placówkach handlowych, w których jest prowadzony wyłącznie skup produktów pochodzenia rolniczego, w szczególności zboża, rzepaku, rzepiku, buraków cukrowych, roślin białkowych, innych upraw polowych, owoców, warzyw, mleka surowego lub runa leśnego.

Przeważająca działalność

Przeważająca działalność, o której mowa w pkt. 2, 5-7, 28-30, oznacza rodzaj przeważającej działalności wskazany we wniosku o wpis do krajowego rejestru urzędowego podmiotów gospodarki narodowej, o którym mowa w ustawie z dnia 29 czerwca 1995 r. o statystyce publicznej, jeżeli działalność ta jest wykonywana w danej placówce handlowej i stanowi co najmniej 40% miesięcznego przychodu ze sprzedaży detalicznej w rozumieniu ustawy z dnia 6 lipca 2016 r. o podatku od sprzedaży detalicznej. Placówki handlowe korzystające z włączeń mają obowiązek prowadzenia ewidencji miesięcznego przychodu ze sprzedaży z podziałem na przychód z działalności podlegającej wyłączeniu oraz przychód z pozostałej działalności. W toku postępowania kontrolnego inspektor pracy ma prawo żądania przedłożenia tej ewidencji.

NIEODPŁATNA POMOC RODZINY

Przedsiębiorca, będący osobą fizyczną, prowadzący handel wyłącznie osobiście, we własnym imieniu i na własny rachunek może korzystać z nieodpłatnej pomocy małżonka, dzieci własnych, dzieci małżonka, dzieci przysposobionych, rodziców, macochy, ojczyma, rodzeństwa, wnuków, dziadków. Osoby najbliższe, pomagające przedsiębiorcy, nie mogą być pracownikami lub zatrudnionymi w placówce handlowej u przedsiębiorcy, który korzysta z ich nieodpłatnej pomocy.

Dzień wolny lub dodatek za pracę w niedzielę

Pracownikowi wykonującemu pracę w niedzielę pracodawca ma obowiązek zapewnić inny dzień wolny od pracy w okresie 6 dni kalendarzowych poprzedzających lub następujących po takiej niedzielę.



Jeżeli nie jest możliwe wykorzystanie w ww. terminie dnia wolnego od pracy w zamian za pracę w niedzielę, pracownikowi przysługuje dzień wolny od pracy do końca okresu rozliczeniowego, a w razie braku możliwości udzielenia dnia wolnego od pracy w tym terminie – dodatek do wynagrodzenia w wysokości 100% za każdą godzinę pracy w niedzielę.

WAŻNE!

Pracownik pracujący w niedzielę powinien korzystać co najmniej raz na 4 tygodnie z niedzieli wolnej od pracy. Nie dotyczy to pracownika zatrudnionego w systemie pracy weekendowej, który świadczy pracę wyłącznie w piątki, soboty, niedziele i święta.

DZIEŃ WOLNY LUB DODATEK ZA PRACĘ W ŚWIĘTO

Pracownikowi wykonującemu pracę w święto pracodawca ma obowiązek zapewnić inny dzień wolny od pracy w ciągu okresu rozliczeniowego.

Dzień wolny lub dodatek za pracę w niedzielę

Jeżeli nie jest możliwe wykorzystanie w ww. terminie dnia wolnego od pracy w zamian za pracę w święto, pracownikowi przysługuje dodatek do wynagrodzenia w wysokości 100%, za każdą godzinę pracy w święto.

Do pracy w święto przypadające w niedzielę stosuje się przepisy dotyczące pracy w niedzielę.

WAŻNE!

Prawo do wynagrodzenia w związku z ograniczeniem handlu.

Pracownik zachowuje prawo do wynagrodzenia za czas nieprzepracowany w związku ze zmniejszeniem wymiaru jego czasu pracy z powodu wykonywania pracy w dniu 24 grudnia lub w sobotę bezpośrednio poprzedzającą pierwszy dzień Wielkiej Nocy do godziny 14.00. Wynagrodzenie oblicza się, stosując zasady obowiązujące przy ustalaniu wynagrodzenia za czas urlopu wypoczynkowego.

WAŻNE!

Zgodnie z Kodeksem pracy, kto, będąc pracodawcą lub działając w jego imieniu narusza przepisy o czasie pracy, w tym przepisy o czasie pracy w niedzielę i w święta, podlega karze grzywny od 1 000 zł do 30 000 zł.



Kary za naruszenie zakazu handlu

Kto, wbrew zakazowi handlu oraz wykonywania czynności związanych z handlem, powierza wykonywanie pracy w handlu lub wykonywanie czynności związanych z handlem pracownikowi lub zatrudnionemu w:

- niedziele;
- święta;
- dniu 24 grudnia po godzinie 14.00 lub w sobotę bezpośrednio poprzedzającą pierwszy dzień Wielkiej Nocy podlega karze grzywny w wysokości od 1 000 do 100 000 zł. Tej samej karze podlega, kto wbrew zakazowi handlu oraz wykonywania czynności związanych z handlem po godzinie 14.00 w dniu 24 grudnia lub w sobotę bezpośrednio poprzedzającą pierwszy dzień Wielkiej Nocy powierza wykonywanie pracy w handlu lub wykonywanie czynności związanych z handlem pracownikowi lub zatrudnionemu.

Karze grzywny w wysokości od 1 000 do 100 000 zł podlega także kto, nie prowadzi ewidencji miesięcznego przychodu placówki albo tę ewidencję prowadzi w sposób niezgodny z przepisami.

WAŻNE!

W niektórych przypadkach naruszenie zakazu może zostać zakwalifikowane nie jako wykroczenie, za które grozi mandat od inspektora pracy lub grzywna od sądu, ale jako przestępstwo, za które grozi grzywna lub ograniczenie wolności. Zgodnie z art. 218a Kodeksu karnego przestępstwo popełnia, kto uporczywie lub złośliwie, wbrew zakazowi handlu oraz wykonywania czynności związanych z handlem w niedziele i święta (a także po godzinie 14.00 w dniu 24 grudnia lub w sobotę bezpośrednio poprzedzającą pierwszy dzień Wielkiej Nocy), po-

wierza pracownikowi lub zatrudnionemu wykonywanie pracy w handlu lub wykonywanie czynności związanych z handlem.



ZADANIA PIP

Organem kontroli w zakresie pracy w niedziele i w święta jest Państwowa Inspekcja Pracy. Do jej ustawowych zadań należą:

- nadzór i kontrola przestrzegania przepisów prawa pracy między innymi dotyczących czasu pracy, w tym dotyczących pracy w niedziele i w święta;
- kontrola przestrzegania przepisów ustawy z dnia 10 stycznia 2018 r. o ograniczeniu handlu w niedziele i święta oraz w niektóre inne dni, w zakresie powierzania pracownikowi lub zatrudnionemu wykonywania pracy w handlu lub wykonywania czynności związanych z handlem w placówkach handlowych.

Podstawy prawne

1. Ustawa z dnia 26 czerwca 1974 r. Kodeks pracy (Dz. U. z 2023 r. poz. 1456).
2. Ustawa z dnia 18 stycznia 1951 r. o dniach wolnych od pracy (Dz. U. z 2020 r. poz. 1920).
3. Ustawa z dnia 10 stycznia 2018 r. o ograniczeniu handlu w niedziele i święta oraz w niektóre inne dni (Dz. U. z 2024 r. poz. 449).
4. Ustawa z dnia 13 kwietnia 2007 r. o Państwowej Inspekcji Pracy (Dz. U. z 2024 r. poz. 97).
5. Rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 24 sierpnia 2004 r. w sprawie wykazu prac wzbronionych młodocianym i warunków ich zatrudniania przy niektórych z tych prac (Dz. U. z 2016 r. poz. 1509).
6. Ustawa z dnia 29 czerwca 1995 r. o statystyce publicznej (Dz. U. z 2023 r. poz. 773).
7. Ustawa z dnia 6 lipca 2016 r. o podatku od sprzedaży detalicznej (Dz. U. z 2023 r. poz. 148).
8. Rozporządzenie Ministra Finansów z dnia 28 stycznia 2022 r. w sprawie ewidencji miesięcznego przychodu ze sprzedaży (Dz. U. z 2022 r. poz. 229).



Egzemplarz bezpłatny

Zeskanuj kod i odwiedź naszą stronę

www.pip.gov.pl